

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Szabó Antónia ügyvéd által képviselt I.rendű felperes neve(I. rendű felperes címe) I. rendű és dr. II.rendű felperes neve(II.rendű felperes címe) II. rendű felpereseknek, a Dr. Horváth - Dr. Jakab Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Jakab Sándor ügyvéd) által képviselt dr. I.rendű alperes neve(I.rendű alperes címe) I. rendű, dr. II.rendű alperes neve(II.rendű alperes címe) II. rendű alperesek ellen végrendelet érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Budapest Környéki Törvényszék 2012. május 7. napján meghozott 13.P.22.851/2008/55. számú ítélete ellen az I. rendű alperes részéről 56., 57. sorszám alatt előterjesztett és 60. sorszám alatt indokolt fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 190.500 (Százkilencvenezer-ötszáz) forint másodfokú perköltséget, és térítsen meg az államnak - a Nemzeti Adó- és Vámhivatal külön felhívására - 480.000 (Négyszáznyolcvanezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Özvegy **Sz.J-né** (továbbiakban: örökhagyó) 2001. december 26-án végintézkedés hátrahagyásával elhunyt. Törvényes örökösei gyermekei, az I. rendű felperes és a II. rendű felperes édesanyja **H.G-né**. A hagyatéki eljárásban **H.G-né** úgy nyilatkozott, hogy az örökhagyó után nem kíván örökölni.

Ny.B-né, az örökhagyó testvére az örökhagyó hagyatékára a 2000. október 16. napján kelt végrendelet alapján tartott igényt. A felperesek a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt pert indítottak **Ny.B-né** ellen a 2000. október 16. napján kelt végrendelet érvénytelenségének megállapítására. A PKKB a 2005. november 28. napján meghozott ügyszámú ítéletével az örökhagyó 2000. október 16. napján kelt végrendelete érvénytelenségét megállapította. Az ítélet indokolása szerint az érvénytelenség oka, hogy 2000. október 16-án az örökhagyó olvasása és nevének aláírására nem volt képes, ezért írásbeli magánvégrendeletet érvényesen nem tehetett. Fellebbezés folytán a F. Bíróság mint másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét a 2006. szeptember 12. napján meghozott **ügyszám** számú ítéletével helybenhagyta.

A peres eljárás során a felperesek fellelték az örökhagyó 2000. február 14-i keltezésű írásbeli magánvégrendeletét. Ebben az örökhagyó úgy rendelkezett, hogy halála esetén meglévő ingatlanvagyonát, ami **G.-n, a B.** út 27. szám alatt található, az I. rendű alperes örökölje. A bárkivel szemben fennálló követelése, készpénze, ingóságai örököseül **Ny.B-né**t jelölte meg. Előadta, hogy kötelesrészre jogosult leszármazói, lánya **H.G-né** és unokája Sz. Zs., aki az elhunyt **J.** utónevű gyermekének leszármazója. 80 éves, beteg, gondozásra, ápolásra szorul, a kötelesrészre jogosultak azonban felszólítás ellenére nem törődnek vele, tartási kötelezettségüket elhanyagolják, más emberek segítségére szorul, ezért a kötelesrészre jogosultakat hagyatékából kitagadja.

Ny.B-né 2007. február 27-én elhunyt, örököse a 2002. január 2. napján kelt végrendelet alapján a II. rendű alperes.

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az örökhagyó 2000. február 14. napján kelt írásbeli magánvégrendelete elsődlegesen a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjára alapítva, másodlagosan a Ptk. 624. § (3) bekezdése alapján érvénytelen. Ha a végrendelet érvénytelensége nem állapítható meg, a bíróság a végrendelet kitagadásra vonatkozó rendelkezése érvénytelenségét állapítsa meg. A felperesek álláspontja szerint a támadott végrendelet alaki hibában szenved. Annak záradéka szerint a végrendeleti tanúk tanúsítják, hogy a végrendeletet az örökhagyó saját kezűleg előttük írta alá, melynek időpontja azonban nem állapítható meg, mivel az teljes keltezését nem tartalmaz. A végrendeleti tanúk egyikének személye nem azonosítható, mert aláírása olvashatatlan.

Az I. rendű alperes a kereset elutasítását kérte.

A II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy özvegy **Sz.J-né** 2000. február 14. napján kelt végrendelete érvénytelen. Kötelezte az I. rendű alperest, hogy fizessen meg a felpereseknek 1.073.900 forint perköltséget. A Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjával összefüggésben az elsőfokú bíróság utalt arra, hogy a tanúk szerepe az örökhagyó névaláírásának hitelesítése akként, hogy a végrendeletet e minőségük feltüntetésével aláírják. Mivel a törvény az örökhagyói névaláírás nem módon történő hitelesítését nem teszi lehetővé, a tanúk aláírása nem helyettesíthető nevük kezdőbetűjével, olvashatatlan írásjellel. Az aláírás szokásos módja: a családi és utónév együttes használata, ami az érvényességi feltételeknek megfelel akkor is, ha az nehezen vagy alig olvasható. Az egyik végrendeleti tanú, dr. **H.Gy.** aláírása nem olvasható, címe ugyancsak olvashatatlan, ezért a tanúk személye a végrendelet alapján nem azonosítható. A bíróság dr. **H.Gy.**öt tanúként hallgatta ki, aki a végrendeleten lévő aláírását magáénak ismerte el. Vallomásával azonban a jogszabályban előírt alaki kellék nem teljesült, a vallomás, illetve az ügyvédi bélyegző használata a tanú olvasható aláírását nem pótolja (EBH2006. 1412.).

A felperesek arra is hivatkoztak, hogy a végrendelet csak a keltezés napját tanúsítja, a tanúk aláírásának időpontját azonban nem, ezért nem állapítható meg, hogy a tanúk a végrendelettel egyidejűleg tanúsították a végrendeletet. Az okiratszerkesztő dr. **H.Gy.** tanú úgy nyilatkozott, hogy a végrendelet elkészítése után annak aláírására csak egy héttel vagy három nappal később került sor, ezért a dátumot kézzel írták rá a végrendeletre az aláírása napján. A záradéknál azért nincs külön feltüntetve a nap, mert azon a példányon, amely rendelkezésre áll, annak kitöltését elfelejtette. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a felpereseknek ez a hivatkozása önmagában nem alkalmas a végrendelet érvénytelenségének megállapítására, ugyanis a végrendelet kelte megállapítható, ami dr. **H.Gy.** vallomása szerint az a nap, amikor a végrendelet aláírásra került. Erre tekintettel a végrendelet a keltezéssel kapcsolatos alaki feltételeknek megfelel.

A másodlagos kérelem alapján a felperesek a Ptk. 624. § (3) bekezdésére alapítva, arra hivatkozással kérték a végrendelet érvénytelenségének megállapítását, hogy a végrendeletalkor az örökhagyó nem volt olvasásra és nevének aláírására képes állapotban. A bíróság ugyan a felperesek keresetét az elsődlegesen meghatározott jogcím alapján megalapozottnak tartotta, azonban a másik jogcím vonatkozásában utalt arra, hogy a felperesek annak megalapozottságát nem bizonyították. **Ú.J.** és dr. **H.Gy.** tanúk úgy nyilatkoztak, hogy az örökhagyó szemüveget viselt a végrendelet aláírásánál, amellyel a végrendeletet el tudta olvasni és nevének aláírására képes volt. A perben

kirendelt szakértő ezzel egyezően állapította meg, hogy az örökhatározó a véghatározat aláírásakor képes volt azt elolvasni és nevét aláírni.

Az eljárás során a felperesek szakértő kirendelését kérték annak megállapítására is, hogy dr. **H.Gy.** tanú aláírása olvasható-e. Ennek teljesítését az elsőfokú bíróság mellőzte, mert az nem szakértői kérdés. Ismételten kérték továbbá a felperesek személyesen meghallgatni az I. rendű alperest, mely kérelemnek azonban az elsőfokú bíróság nem adott helyt figyelemmel arra, hogy kérelmüket a felperesek olyan hivatkozással indokolták, amelyet keresetük jogalapjaként nem jelöltek meg, továbbá az örökhatározó látásképeségével kapcsolatos kérdés elbírálásához a perben kirendelt szakértő véleménye rendelkezésre állt. A szakértő véleménye a tanúk vallomására tekintettel nem volt ellentmondásos, értelmezhetetlen. A bíróságnak az I. rendű alperes cselekvőképességének vizsgálata nem feladata, mellyel kapcsolatban személyes kihallgatásakor kétsége nem volt.

Pervesztességére tekintettel a bíróság kötelezte az I. rendű alperest a felpereseknek járó perköltség megfizetésére, ami 78.900 forint előlegezett szakértői díj, a felperesek által lerótt 360.000 forint eljárási illeték, és a per tárgyának értéke figyelembevételével megállapított 635.000 forint ügyvédi munkadíj. Az utóbbi összegét a bíróság a felperesek és jogi képviselőjük között létrejött megállapodás alapján határozta meg. A II. rendű alperes a kereset teljesítését nem ellenezte, ezért a felperesek vele szemben perköltség igénytel nem éltek.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben annak megváltoztatását és a felperesek keresetének elutasítását, valamint perköltségben való marasztalásukat kérte. Az I. rendű alperes fellebbezésben kifejtett álláspontja szerint, az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás és jogi következtetés helytelen. A Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontja tartalmazza az írásbeli magánvéghatározat alaki szabályait, ezen belül a véghatározati tanúk szerepét. A törvényhely szerint a tanúk közreműködése az örökhatározó névaláírásának hitelesítésére szorítkozik, az okiratból megállapíthatónak kell lennie, hogy az azt aláíró személyek aláírásukat milyen minőségben tették. Az I. rendű alperes álláspontja szerint a perbeli magánvéghatározat a megjelölt jogszabályhelyben rögzített valamennyi feltételnek eleget tesz, tartalmazza a tanú családi és utónévét, illetve lakcímét. Ezzel összefüggésben hivatkozott a BDT2009. 2045. számú eseti döntésre, mely szerint a véghatározati tanúk aláírásánál a családi és utónév együttes lejegyzését követeli meg, ugyanakkor nem követelmény, hogy az olvasható legyen. A tanú a peres eljárás során egyértelmű nyilatkozatot tett aláírásával és a véghatározat keletkezésének körülményeivel kapcsolatban.

A Ptk. és az ahhoz fűzött kommentár egyértelműsíti, hogy a tanú személyének beazonosíthatósága szükséges a véghatározat alaki érvényességéhez, ez a jelen esetben kétséget kizáróan megvalósult. Maguk a felperesek sem vitatták, hogy az okiratot tanúként dr. **H.Gy.** írta alá, azaz számukra is egyértelmű volt a tanú személye. A beazonosíthatóságot egyértelműsíti az, hogy a tanú jól olvashatóan feltüntette az egyedi azonosítóját (személyi igazolvány szám), ami kizárólagosan minden hatóság felé egyértelműen igazolja az igazolvány tulajdonosának személyét. Az allográf véghatározatnál a tanúk szerepe a végrendelkező személyének beazonosítása és a végrendelkező aláírása hitelességének igazolására korlátozódik. Ezért bármikor a véghatározattal kapcsolatos jogvita esetén a véghatározati tanúknak a hivatkozott két körülményre vonatkozóan kell hitelt érdemlő nyilatkozatot tenniük.

Az I. rendű alperes csatolta a Kúria 3/2012. PJE határozatát, a Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala határozatát, valamint dr. **H.Gy.** vezetői engedélyének és személyi igazolványának másolatát. Álláspontja szerint a

jogegységi határozat egyértelműsíti, hogy a végrendelet tanújának az okiratot nem az általános szabályok szerint kell aláírnia, hanem a tanúra jellemző szokásos módon. Azt, hogy dr. **H.Gy.** a végrendeleten nevét a rá jellemző szokásos módon írta alá, igazolja a mellékelte személyi igazolvány és vezetői engedély másolata. A jogegységi határozat azt is rögzíti, amennyiben a tanú aláírása olvashatatlan, és a nevét olvasható módon szerepelteti az okiraton, a végrendelet ezen okból nem lehet érvénytelen. A perbeli esetben dr. **H.Gy.** végrendeleti tanú ügyvédi pecsétjén is szerepel olvashatóan a neve, továbbá beazonosítható a tanú személye, mert a személyi igazolvány száma alapján ez könnyen megtehető. A mellékelte hivatali határozat tanúsítja, hogy a végrendelet keltezésének időpontjában dr. **H.Gy.** a végrendeleten feltüntetett személyi igazolvány száma számú személyi igazolvánnyal rendelkezett. Az I. rendű alperes álláspontja szerint a Pp. 235. § (1) bekezdése alapján csatolt új bizonyítékok alapján az elsőfokú határozat felülbírálható. Az új bizonyíték, a jogegységi határozat, az elsőfokú határozat meghozatalát követően jutott az I. rendű alperes tudomására, ami rá kedvezőbb határozat meghozatalát eredményezheti.

A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helybenhagyását és az I. rendű alperes másodfokú perköltségben marasztalását kérték. Álláspontjuk szerint az elsőfokú ítélet rendelkező része és annak indokolása is helytálló, melynek helyességét az I. rendű alperes által hivatkozott 3/2012. számú Polgári jogegységi határozat ismertetett részei egyértelműen alátámasztják. Magából, a perbeli végrendeletből nem tűnik ki, hogy **Ú. J.** mellett másodikként azt ki írta tanúként alá. A végrendeleten lévő ügyvédi bélyegzőből azt lehet valószínűsíteni, hogy annak készítésében dr. **H.Gy.** ügyvéd valamilyen módon részt vett, az azonban nem derül ki, hogy miért szerepel az okirat jobb felső sarkában egy ügyvédi bélyegző. Abból végképp nem lehet következtetni, hogy az ügyvédi bélyegző a második tanú személyazonosságát hivatott volna tanúsítani, mivel az még nem is csak a tanú neve mellett került elhelyezésre. A felperesek vitatják a fellebbezési érveléseket, mivel dr. **H.Gy.** tanú személye a végrendelet alapján nem azonosítható, aláírása alatt a lakcím sem olvasható, illetve beazonosítható. Személyi igazolványa számának feltüntetése sem alkalmas arra, hogy magából az okiratról a tanú személye beazonosítható legyen. A jogegységi határozat magában sem új ténynek, sem új bizonyítéknak nem minősül, az a bírói gyakorlat egységesítését szolgáló jogi iránymutatás, és az I. rendű alperesnek a Pp. 235. § (1) bekezdésére való hivatkozása egyebekben is helytelen. Mindezek mellett utaltak a felperesek arra is, hogy az elsőfokú eljárásban lefolytatott bizonyítás során **Ú. J.** és dr. **H.Gy.** tanúk nem tudtak arra vonatkozóan nyilatkozni, hogy az örökható előttük írta-e alá a végrendeletet, vagy a már aláírt végrendeleten lévő aláírását előttük magáénak ismerte el, ezért a végrendeletnek a végrendeletkező általi aláírása nem a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontja szerinti alakszerűségnek megfelelően történt. A végrendelet azért sem felel meg a Ptk. 629. § (1) bekezdés b) pontjában foglaltaknak, mivel az a tanúk aláírásánál a keltezés nem tartalmazza, ezért nem beazonosítható, hogy a tanúk a végrendeletkezővel egyidejűleg, vagy azt követően egy későbbi időpontban írták-e alá a végrendeletet.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése és annak indokolása is megalapozott.

Téves az I. rendű alperesnek az a fellebbezési érvelése, hogy a tanúk személye a perbeli végrendelet alapján beazonosítható. A Kúria 3/2012. számú PJE határozata szerint a végrendelet tanújának az okiratot a rá jellemző szokásos módon kell aláírnia, a tanú személyének azonban magából az okiratról megállapíthatónak kell lennie. Erre tekintettel a tanúk aláírásának legalább olyan mértékben kell olvashatónak lennie, hogy abból személyük kideríthető legyen. Elfogadható az is, ha a tanú olvashatatlan aláírása mellett nevét olvasható módon is feltünteti,

ennek hiányában azonban az olvashatatlan aláírás az aláíró személyének azonosítására nem alkalmas. A perbeli végrendeleten a két tanú aláírása közül **Ú. J.** aláírása olvasható, mely alapján személye azonosítható, a másik aláírás azonban olvashatatlan, mely alapján a másik közreműködő tanú személye nem állapítható meg, lakcím megjelölése is olvashatatlan. Alaptalan az a fellebbezési érvelés, miszerint a tanú beazonosíthatóságát egyértelműsíti, hogy jól olvashatóan feltüntette egyedi azonosítóját, személyi igazolványa számát, ami minden hatóság felé egyértelműen igazolja az igazolvány tulajdonosának személyét. Az I. rendű alperes által is hivatkozott jogegységi határozat szerint a tanú személyének magából az okiratból kell megállapíthatónak lennie, mely feltétel a személyi igazolvány számának feltüntetésével nem teljesül, ugyanis a személyi igazolvány tulajdonosának kiléte csak a hatósági nyilvántartás adatai alapján állapítható meg.

Alaptalan az a fellebbezési érvelés is, hogy mivel dr. **H.Gy.** ügyvédi pecsétje az okiraton szerepel, melyen neve olvasható, ezért ennek alapján mint végrendeleti tanú beazonosítható. Az ügyvédi pecsét az okirat jobb felső sarkán van, melyből kizárólag az következethet, hogy az okiratot a pecsét tulajdonosa készítette. A végrendeleti tanúk aláírásai az okirat alsó részén helyezkednek el, az ügyvédi pecséttel összefüggésben nem állnak, melyre tekintettel az ügyvédi pecsétből a végrendeleti tanú kilétére következtetés nem vonható le.

A kifejtettek alapján az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése szerint kötelezte az I. rendű alperest a felperesek részére másodfokú perköltség megfizetésére, ami a képviselőjükkel felmerült ügyvédi munkadíj. Ennek mértékét az ítéletábra a 6.000.000 forintos pertárgyérték alapján a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) bekezdése szerint 150.000 forintban határozta meg, ami áfával növelten 190.500 forint. Az I. rendű alperes a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint köteles megfizetni az államnak az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

Budapest, 2013. június 6.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Dr. Hegedűs Mária s.k.
előadó bíró

Dr. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül:
Háló Sándorné
tisztviselő